

общественности к процессу разработки и принятия решений местного значения: повышение уровня общественной информированности; консультации с общественностью; общественный контроль деятельности органов власти; стратегическое планирование развития общества.

Ключевые слова: самоорганизация общины, децентрализация власти, формы и методы участия граждан в местном управлении, роли децентрализации власти.

Berezinsky V., doctor of political Sciences, docent, professor of the Department of political science, Oles Honchar Dnipropetrovsk national University (Dnipro, Ukraine), E-mail: visnukdnu@i.ua

Self-organizing potential of the community in decentralization processes in modern Ukraine.

Abstract. *The article is to outline the self-organizing potential of the community in decentralization processes in modern Ukraine. In the context of decentralized processes one of the most promising forms of direct democracy is self-organization, which is important in solving problems of population residence and its cooperation with local authorities. It is shown that the nature of political self-organization in the community is self-preservation of its political system as a whole, which is due to the need for restoring equilibrium (optimal state) system, changing the direction of its evolution, alternating regimes of acceleration processes and deceleration processes of differentiation and homogenization system structure.*

It was revealed that the forms of citizens' participation in solving local issues are: elections of deputies of local councils, village, town and city heads; participation in local referendum, general meeting at the place of residence and public hearings; The possibility of raising by a local initiative the consideration by the local council of any matter within its competence. The following functions of community members at the local government level are highlighted: indication, assessment, generation, catalysis, control.

Also, self-organizing potential of community in decentralized processes can be solved through internal integrative characteristics, structural, mobilization, functional redistribution, democratization, avtonomization, tool, emancipatory and modernization roles of decentralization of power. The following methods of involving the public in the process of developing and adopting decisions of local importance are defined: raising public awareness; consultations with the public; public control of the activities of government bodies; strategic planning of the development of society.

Keywords: *self-organization of the community, decentralization of power, forms and methods of citizen participation in local governance, role of decentralization of power.*

УДК 342.52

Колюх В. В.,

доктор політичних наук, доцент кафедри політичних наук
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(Київ, Україна), E-mail: visnukdnu@i.ua

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ БІЛЬШОСТІ У ВЕРХОВНІЙ РАДІ УКРАЇНИ VIII СКЛИКАННЯ

Анотація. *Розглянуто актуальний суспільно-політичний контекст функціонування інституту парламентської більшості у Верховній Раді України. Показано взаємозв'язок між формою правління та засадами формування правлячої коаліції. Окреслено перспективи оптимізації відповідних структурних аспектів діяльності українського парламенту в світлі необхідності утвердження демократичних політичних традицій в Україні.*

Ключові слова: *парламентська більшість, коаліція депутатських фракцій, парламентсько-президентська республіка, президентсько-парламентська республіка, президент, уряд.*

Відновлення дії положень конституційної реформи 2004 року та повернення до парламентсько-президентської форми правління на підставі відповідного Закону [1] надало нової актуальності питанням формування та діяльності

правлячої (урядової) більшості у Верховній Раді України (далі – ВРУ). Утвердження Конституційного статусу та ваги ВРУ в системі стримувань і противаг безпосередньо залежить від її внутрішньої інституційної спроможності, необхідним складником якої є утворення таких усталених у світовій практиці структур вищого представницького органу, як парламентська більшість (коаліція) та парламентська опозиція. В офіційному тлумаченні відповідних положень Основного Закону Конституційний Суд України (далі – КСУ), як єдиний орган конституційної юрисдикції, безпосередньо встановив, зокрема, що «фракційне структурування Верховної Ради України і формування коаліції депутатських фракцій є обов'язковими умовами її повноважності» [2].

Своєчасне утворення конструктивної коаліційної більшості (у випадку, якщо жодна з політичних сил не здобула одноосібної перемоги на виборах і для формування більшості необхідне створення коаліції) дозволяє ВРУ сформувати в конституційно передбачені терміни Кабінет Міністрів України (далі – КМУ) й надалі успішно співпрацювати з ним, а також здійснювати іншу свою основоположну функцію – нормотворчу.

Характерно, втім, що, хоча парламентське право багатьох розвинених зарубіжних країн відводить партійним фракціям вирішальну роль у організації і діяльності парламенту, воно не регламентує безпосередньо процес формування парламентської більшості. У цьому відношенні нормативна умова про обов'язкове структурування політичних сил у ВРУ є цілком оригінальною. Показово, що у Великій Британії, яка має найдавнішу історичну традицію існування та взаємодії парламентської більшості й опозиції, згаданий процес не знаходить будь-якого правового оформлення [3, с. 17]. Те ж саме стосується і Федеративної Республіки Німеччини; джерела парламентського права цієї держави не містять жодних положень про те, що в органах влади повинен діяти на партійній чи міжпартійній основі блок парламентської більшості та залежного від нього уряду [4, с. 139].

Саме спосіб формування коаліції, а, точніше, можливість членства у такому об'єднанні окремих депутатів поряд із депутатськими фракціями парламентських політичних сил, наразі викликає гостру політичну полеміку в Україні. Попри те, що зазначене питання системно досліджується фактично від самого моменту зміни форми правління у 2004 р. і знайшло відображення в численних публікаціях низки вітчизняних науковців-правників (І. Домбровського, І. Коліушка, М. Ставнійчук, П. Стецюка, В. Шишкіна тощо), крапку в суспільній дискусії з цього приводу ставити рано. Додаткової актуальності подальшому осмисленню різних точок зору надають нові обставини, продиктовані поточною політичною кон'юнктурою діяльності ВРУ VIII скликання, обраної на позачергових парламентських виборах 26 жовтня 2014 р.

Відтак, **метою** даного дослідження є визначення основних проблем функціонування коаліційної більшості у ВРУ VIII скликання. **Об'єктом дослідження** виступає парламентський процес в Україні. **Предметом дослідження** є функціональні аспекти діяльності парламентської більшості у ВРУ VIII скликання.

Для реалізації дослідницької мети застосовано комплексну методологічну базу. Зокрема, було використано такі основні **методи**: описовий – для висвітлення фактологічної сторони коаліційного процесу у ВРУ VIII скликання; системний – для аналізу особливостей застосування різних підходів до формування складу коаліційної більшості в контексті різних форм урядування; проблемно-хронологічний – для висвітлення змін суспільно-політичної кон'юнктури парламентського і коаліційного процесів в Україні.

Відправним пунктом сучасного коаліційного процесу в Україні стали позачергові вибори 26 жовтня 2014 р., які, своєю чергою, уможливилися внаслідок розпаду коаліції «Європейський вибір» у ВРУ VII скликання і були першою

парламентською кампанією після реставрації Основного Закону в попередній редакції. За її результатами у законодавчому органі сформувалося шість фракцій на основі партійних списків («Народний фронт», «Блок Петра Порошенка», «Самопоміч», «Опозиційний блок», «Радикальна партія Олега Ляшка» та «Батьківщина»). Всі вони, крім «Опозиційного блоку», 27 листопада 2014 р. увійшли до складу парламентської коаліції «Європейська Україна», членами якої натоді були 302 депутати. Однак уже 1 вересня 2015 р. з неї вийшли радикали О. Ляшка (що зменшило кількісний склад об'єднання до 281-ї особи), а в лютому 2016 р. – «Батьківщина» і «Самопоміч», що, по суті, означало припинення діяльності коаліції.

Водночас, офіційно про припинення повноважень коаліції оголошено не було, а значна частина урядових законопроектів продовжувала отримувати підтримку необхідної кількості парламентаріїв. На перший погляд, склалася парадоксальна ситуація: фракції, що залишилися вірними коаліційній угоді («Народний фронт» та «Блок Петра Порошенка»), разом не мали навіть простої переваги у 226 мандатів, натомість фактично проурядова більшість продовжувала існувати, періодично виявляючи свою життєздатність під час найбільш принципових голосувань.

Такий стан справ обумовлювався, насамперед, наявністю політико-правової шпарини у вигляді Рішення КСУ від 6 квітня 2010 р. стосовно можливості окремих народних депутатів України брати безпосередню участь у формуванні коаліції депутатських фракцій у ВРУ. Зазначеним Рішенням констатується, зокрема, що «Конституція України, передбачивши належність народних депутатів України до депутатських фракцій, не обмежила їх права самостійно визначатися при прийнятті рішень, у тому числі щодо входження до складу більшості народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України, яка формує коаліцію. Наявність у народного депутата України такого права не залежить від позиції депутатської фракції щодо участі в коаліції». Відповідно, «це дає підстави для висновку, що окремі народні депутати України, зокрема ті, які не перебувають у складі депутатських фракцій, що ініціювали створення коаліції, мають право брати участь у її формуванні, тобто входити до більшості народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України» [5].

Слід нагадати, що означене Рішення піддавалося різкій критиці від самого моменту його ухвалення. Фахівці вбачали у такому тлумаченні положень Основного Закону прецедент суттєвої корекції конституційних норм політичними чинниками й деформації передбаченого Основним Законом України парламентського способу формування уряду. Той вердикт КСУ, нарівні з вердиктом щодо строків перебування на посту Президента України від 25.12.2003 р. поповнив перелік «класичних» з погляду політичної упередженості і залежності рішень органу конституційної юрисдикції. Показово, що, вдавшись до відверто опосередкованих аргументів для виправдання своєї позиції, КСУ взагалі оминув увагою аналіз ключової формули у ч. 6 ст. 83 Конституції України про те, що «у Верховній Раді України за результатами виборів і на основі узгодження політичних позицій формується коаліція депутатських фракцій». Цитоване положення Конституції України безпосередньо, без підозри на різночитання, чітко вказує на коаліцію саме фракцій, а не на об'єднання, учасниками якого поряд із фракціями додатково могли би бути окремі депутати як представники інших фракцій чи позафракційні [6]. Відтак, за буквального тлумачення зазначених конституційних положень, до складу коаліції депутатських фракцій можуть увійти лише ті народні депутати України, які перебувають у складі депутатських фракцій, що сформували коаліцію. Ця умова підтверджується й формулюванням ч. 10 ст. 83 Конституції України про те, що депутатська фракція, до складу якої входить більшість народних депутатів України від конституційного складу ВРУ, має права коаліції депутатських фракцій у ВРУ.

Таким чином, рішення КСУ умову формування коаліції виключно з фракцій підмінює умовою наявності фракцій у складі коаліції. Настільки вільне поводження КСУ з положеннями Основного Закону засвідчувало утвердження примату принципу політичної доцільності над принципом верховенства права. Показовим є також те, що згадане Рішення суперечить логіці і правовому змістові низки попередніх рішень самого КСУ [7].

Зокрема, у Рішенні КСУ від 17 вересня 2008 р. чітко зазначено, що «до складу коаліції депутатських фракцій можуть увійти лише ті народні депутати України, які є у складі депутатських фракцій, що сформували коаліцію. Саме належність народних депутатів України до цих фракцій відіграє визначальну роль депутатських фракцій в утворенні коаліції депутатських фракцій ... Конституція України визначила суб'єктів формування коаліції депутатських фракцій – депутатські фракції» [8]. Тому Рішення від 6.04.2010 р. КСУ мав приймати з дотриманням правових позицій, виражених у його попередніх рішеннях. Натомість ним було продемонстровано правовий релятивізм. Залишається додати, що подібні тенденції незабаром дістали розвитку під час «освячення» рішенням КСУ від 30 вересня 2010 р. «конституційного» перевороту – повернення до Основного Закону в редакції 1996 р. і, відповідно, до президентсько-парламентської моделі врядування.

Причому, попри згадуване відновлення Конституції-2004 у лютому 2014 р., функціональні аспекти парламентського процесу продовжують регулюватися саме в правовому полі президентсько-парламентської республіки. Так, чинний Регламент ВРУ не лише жодним чином не обумовлює існування коаліції, а й формально не передбачає, приміром, парламентської підзвітності уряду [9]. Зайве казати, які диспропорції це може спричиняти у практиці парламентсько-урядової взаємодії. Після повернення парламентсько-президентської форми правління керівництво ВРУ не зробило нічого, аби привести закон про регламент парламенту до вимог Конституції в частині формування коаліції депутатських фракцій, взаємостосунків з урядом тощо.

Разом із тим, у ситуації активного реформування країни такий підхід дозволяє забезпечувати належну підтримку урядових зусиль і – ширше – необхідні тяглість, правонаступництво та стабільність влади, уникаючи вакууму легітимності. За таких умов керований у «ручному режимі» парламент і ставка на ситуативну більшість під кожне окреме рішення часом дійсно виявляються ефективнішими з погляду політичної доцільності, ніж сувора відповідність парламентської процедури логіці форми врядування.

Проте, абсолютизація коаліційної тематики, перетворення парламентської процедури (хай і однієї з системотворчих) на медіа-привід і чинник розхитування суспільно-політичної ситуації не є виправданим з погляду як державних інтересів України, так і власне потреб розвитку вітчизняного парламентаризму.

Висновки. Отже, попри тимчасові переваги кон'юнктурного підходу до проблеми функціонування парламентської більшості, стратегічно перспективно українського парламентаризму в умовах парламентсько-президентської республіки є запровадження суто фракційного принципу формування правлячої коаліції як найбільш відповідного такій формі врядування. Необхідність відновлення повноцінної фракційної більшості фактично визнається самою урядовою коаліцією у ВРУ VIII скликання. Принаймні, важко розцінити інакше перманентні спроби повернути до її складу бодай котрись із фракцій, які оголосили про перехід в опозицію. Тому теоретичне осмислення коаліційної проблематики продовжуватиме перебувати на порядку денному вітчизняної політичної і правової науки, а подолання наявних колізій у цій сфері становитиме одне з найперших її практичних завдань.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Закон України «Про відновлення дії окремих положень Конституції України»

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 11, ст.143), – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/742-18> (Дата звернення 23.04.2017)

2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частин п'ятої, шостої статті 13 Закону України «Про статус народного депутата України», частини четвертої статті 61 Регламенту Верховної Ради України та офіційного тлумачення положень пункту 6 частини другої, частини шостої статті 81, частини шостої статті 83 Конституції України, частини четвертої статті 13 Закону України «Про статус народного депутата України» (справа про перебування народного депутата України у депутатській фракції) від 25.06.2008 р., – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-08> (Дата звернення 23.04.2017)

3. Крылова Н. Британский парламентаризм // Очерки парламентского права. – М. : Институт государства и права РАН, 1993. – 178 с.

4. Урьяс Ю. Парламентское право ФРГ // Очерки парламентского права. – М. : Институт государства и права РАН, 1993. – 178 с.

5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 68 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень частини шостої статті 83 Конституції України, частини четвертої статті 59 Регламенту Верховної Ради України стосовно можливості окремих народних депутатів України брати безпосередню участь у формуванні коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України від 6.04.2010 р., – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-10> (Дата звернення 23.04.2017)

6. Окрема думка судді Конституційного Суду України Шишкіна В. І. Стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 68 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень частини шостої статті 83 Конституції України, частини четвертої статті 59 Регламенту Верховної Ради України стосовно можливості окремих народних депутатів України брати безпосередню участь у формуванні коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України / Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 68 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень частини шостої статті 83 Конституції України, частини четвертої статті 59 Регламенту Верховної Ради України стосовно можливості окремих народних депутатів України брати безпосередню участь у формуванні коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України від 6.04.2010 р., – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/nb11d710-10/paran2#n2> (Дата звернення 23.04.2017)

7. Окрема думка судді Конституційного Суду України Стецюка П. Б. Стосовно Рішення у справі за конституційним поданням 68 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень частини шостої статті 83 Конституції України, частини четвертої статті 59 Регламенту Верховної Ради України стосовно можливості окремих народних депутатів України брати безпосередню участь у формуванні коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України / Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 68 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень частини шостої статті 83 Конституції України, частини четвертої статті 59 Регламенту Верховної Ради України стосовно можливості окремих народних депутатів України брати безпосередню участь у формуванні коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України від 6.04.2010 р., – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/na11d710-10/paran2#n2> (Дата звернення 23.04.2017)

8. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 105 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень частин шостої, сьомої, дев'ятої статті 83 Конституції України (справа про коаліцію депутатських фракцій у Верховній Раді України) від 17.09.2008 р., – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v016p710-08> (Дата звернення 23.04.2017)

9. Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 14-15, № 16-17, ст.133), – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1861-17> (Дата звернення 23.04.2017)

REFERENCES:

1. Zakon Ukrainy «Pro vidnovlennia dii okremykh polozhen Konstytutsii Ukrainy» (Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR), 2014, № 11, st.143) [The Law of Ukraine «On Restoring Certain Provisions of the Constitution of Ukraine» (Vedomosti Verkhovnoy Rady (VVR), 2014,

No. 11, p.143)], – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/742-18> (Accessed 23.04.2017)

2. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam 50 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhen chastyn piatoi, shostoї statti 13 Zakonu Ukrainy «Pro status narodnoho deputata Ukrainy», chastyny chetvertoi statti 61 Rehlamentu Verkhovnoi Rady Ukrainy ta ofitsiinoho tлумachennia polozhen punktu 6 chastyny druhoї, chastyny shostoї statti 81, chastyny shostoї statti 83 Konstytutsii Ukrainy, chastyny chetvertoi statti 13 Zakonu Ukrainy «Pro status narodnoho deputata Ukrainy» (sprava pro perebuvannia narodnoho deputata Ukrainy u deputatskii fraktsii) vid 25.06.2008 r. [The decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case of the constitutional petition of 50 people’s deputies of Ukraine regarding the compliance of the Constitution of Ukraine (constitutionality) with the provisions of the fifth and sixth indents of Article 13 of the Law of Ukraine «On the Status of People’s Deputies of Ukraine», part four of Article 61 of the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine and An official interpretation of the provisions of paragraph 6 of part two, part six of article 81, part six of article 83 of the Constitution of Ukraine, part four of article 13 of the Law of Ukraine «On the status of people’s deputy of Ukraine» (case n Ro of the deputy’s deputy’s stay in the parliamentary faction) dated 25.06.2008], – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-08> (Accessed 23.04.2017)

3. Krylova N. Britanskij parlamentarizm [British parliamentarism] // Ocherki parlamentskogo prava. – M. : Institut gosudarstva i prava RAN, 1993. – 178 s.

4. Ur’jas Ju. Parlamentskoe pravo FRG [Parliamentary law of the Federal Republic of Germany] // Ocherki parlamentskogo prava. – M. : Institut gosudarstva i prava RAN, 1993. – 178 s.

5. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam 68 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo ofitsiinoho tлумachennia polozhen chastyny shostoї statti 83 Konstytutsii Ukrainy, chastyny chetvertoi statti 59 Rehlamentu Verkhovnoi Rady Ukrainy stosovno mozhlivosti okremykh narodnykh deputativ Ukrainy braty bezposeredniu uchast u formuvanni koalitsii deputatskykh fraktsii u Verkhovnii Radi Ukrainy vid 6.04.2010 r. [The decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case of the constitutional petition of 68 people’s deputies of Ukraine regarding the official interpretation of the provisions of Article 83.6 of the Constitution of Ukraine, part four of Article 59 of the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine regarding the possibility of certain people’s deputies of Ukraine to take direct part in forming a coalition of parliamentary factions in the Supreme Council To the Council of Ukraine dated April 6, 2010], – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-10> (Accessed 23.04.2017)

6. Okrema dumka suddi Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy Shyshkina V. I. Stosovno Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam 68 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo ofitsiinoho tлумachennia polozhen chastyny shostoї statti 83 Konstytutsii Ukrainy, chastyny chetvertoi statti 59 Rehlamentu Verkhovnoi Rady Ukrainy stosovno mozhlivosti okremykh narodnykh deputativ Ukrainy braty bezposeredniu uchast u formuvanni koalitsii deputatskykh fraktsii u Verkhovnii Radi Ukrainy / Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam 68 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo ofitsiinoho tлумachennia polozhen chastyny shostoї statti 83 Konstytutsii Ukrainy, chastyny chetvertoi statti 59 Rehlamentu Verkhovnoi Rady Ukrainy stosovno mozhlivosti okremykh narodnykh deputativ Ukrainy braty bezposeredniu uchast u formuvanni koalitsii deputatskykh fraktsii u Verkhovnii Radi Ukrainy vid 6.04.2010 r. [Separate opinion of the judge of the Constitutional Court of Ukraine V. Shishkin concerning the decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case on the constitutional petition of the 68 MPs concerning the official interpretation of the provisions of Article 83.6 of the Constitution of Ukraine, part four of Article 59 of the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine regarding the possibility of individual people Deputies of Ukraine to take direct part in the formation of a coalition of parliamentary factions in the Verkhovna Rada of Ukraine / Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case of a constitutional petition 68 of the People’s Deputies of Ukraine regarding the official interpretation of the provisions of Article 83.6 of the Constitution of Ukraine, Part Four of Article 59 of the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine regarding the possibility of individual MPs of Ukraine to take a direct part in the formation of a coalition of parliamentary factions in the Verkhovna Rada of Ukraine dated 6.04.2010], – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/nb11d710-10/paran2#n2> (Accessed

23.04.2017)

7. Okrema dumka suddi Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy Stetsiuka P. B. Stosovno Rishennia u spravi za konstytutsiinym podanniam 68 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo ofitsiinoho tлумachennia polozhen chastyny shostoї statti 83 Konstytutsii Ukrainy, chastyny chetvertoї statti 59 Rehlamentu Verkhovnoi Rady Ukrainy stosovno mozhlyvosti okremykh narodnykh deputativ Ukrainy braty bezposeredniu uchast u formuvanni koalitsii deputatskykh fraktsii u Verkhovnii Radi Ukrainy / Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam 68 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo ofitsiinoho tлумachennia polozhen chastyny shostoї statti 83 Konstytutsii Ukrainy, chastyny chetvertoї statti 59 Rehlamentu Verkhovnoi Rady Ukrainy stosovno mozhlyvosti okremykh narodnykh deputativ Ukrainy braty bezposeredniu uchast u formuvanni koalitsii deputatskykh fraktsii u Verkhovnii Radi Ukrainy vid 6.04.2010 r. [Separate opinion of the judge of the Constitutional Court of Ukraine Stetsyuk P. B. Concerning the decision in the case on the constitutional petition of 68 MPs regarding the official interpretation of the provisions of Article 83.6 of the Constitution of Ukraine, Part Four of Article 59 of the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine regarding the possibility of taking separate people's deputies of Ukraine Direct participation in the formation of a coalition of parliamentary factions in the Verkhovna Rada of Ukraine / Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case of the constitutional petition of 68 deputies of Ukraine The authorities concerning the official interpretation of the provisions of Article 83.6 of the Constitution of Ukraine, part four of Article 59 of the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine regarding the possibility of certain people's deputies of Ukraine to take direct part in the formation of a coalition of parliamentary factions in the Verkhovna Rada of Ukraine dated April 6, 2010], – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/na11d710-10/paran2#n2> (Accessed 23.04.2017)

8. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam 105 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo ofitsiinoho tлумachennia polozhen chastyn shostoї, somoi, deviatoї statti 83 Konstytutsii Ukrainy (sprava pro koalitsii deputatskykh fraktsii u Verkhovnii Radi Ukrainy) vid 17.09.2008 r. [The decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case of the constitutional petition of 105 people's deputies of Ukraine concerning the official interpretation of the provisions of parts six, seventh, ninety of Article 83 of the Constitution of Ukraine (the case on the coalition of parliamentary factions in the Verkhovna Rada of Ukraine) of 17.09.2008], – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v016p710-08> (Accessed 23.04.2017)

9. Zakon Ukrainy «Pro Rehlament Verkhovnoi Rady Ukrainy» (Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR), 2010, № 14-15, № 16-17, st.133) [The Law of Ukraine «On the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine» (Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR), 2010, No. 14-15, No. 16-17, p.133)], – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1861-17> (Accessed 23.04.2017)

Колюх В. В., доктор политических наук, доцент кафедры политических наук Киевского национального университета имени Тараса Шевченко (Киев, Украина), E-mail: visnukdnu@i.ua

Проблемы функционирования парламентского большинства в Верховной Раде Украины VIII созыва.

Аннотация. Рассмотрен актуальный общественно-политический контекст функционирования института парламентского большинства в Верховной Раде Украины. Показана взаимосвязь между формой правления и принципами формирования правящей коалиции. Обозначены перспективы оптимизации соответствующих структурных аспектов деятельности украинского парламента в свете необходимости упрочения демократических политических традиций в Украине.

Ключевые слова: парламентское большинство, коалиция депутатских фракций, парламентско-президентская республика, президентско-парламентская республика, президент, правительство.

Kolyukh V., doctor of political science, associate professor of the Department of political science, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine), E-mail: visnukdnu@i.ua

Problems of Functioning of the Parliamentary Majority in the Verkhovna Rada of Ukraine of the 8 th Convocation.

Abstract. *The actual socio-political context of the functioning of the parliamentary majority institution in the Verkhovna Rada of Ukraine is considered. The relationship between the form of governance and the principles of formation of the ruling coalition is shown. Prospects for optimizing the relevant structural aspects of the activities of the Ukrainian parliament in the light of the need to establish democratic political traditions in Ukraine are determined.*

Keywords: *parliamentary majority, coalition of deputy factions, parliamentary-presidential republic, presidential-parliamentary republic, president, government.*

УДК 659.4:327.88

Черпак Т. В.,

кандидат політичних наук,
молодший науковий співробітник НБУВ ФПУ
(Київ, Україна), Email: tatyana@i.ua

ІНСТИТУЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА СХОДІ УКРАЇНИ

Анотація. *Інформаційну ситуацію на Сході України, яка склалася у результаті довготривалої російської пропаганди на цих територіях, та проаналізовано інституційні проблеми, що проявилися в контексті реінтеграції населення тимчасово окупованих територій в інформаційне поле України.*

Ключові слова: *пропаганда, інформаційна війна, інформаційна політика.*

Вже більше трьох років ведеться неоголошена війна на частині східних українських територій. Результати цієї агресії приголомшують: тисячі загиблих солдат з обох сторін та загиблих мирних мешканців Донецької та Луганської областей, тисячі внутрішніх переселенців, вщент зруйнована інфраструктура регіону та його економічна база. Проте відновлення інфраструктури, підприємств, житлового фонду є реальним у межах певного часового періоду за умови об'ємної фінансової основи. А що можна сказати про свідомість місцевого населення, на яку впливали ідеї так званого «руського мира» не лише останні три роки, а значно довше? Для позитивних результатів майбутніх реінтеграційних процесів частини східних областей важливою є їх підтримка серед місцевого населення, яке має усвідомлювати необхідність таких процесів саме в контексті спільного шляху з Україною, а не за лекалами проросійської пропаганди.

Ідеї «руського мира», які відкрито чи латентно пропагуються в ефірах російського телебачення та радіо, добровільно споживалися роками українським населенням, особливо у східній Україні. Готовність до сприйняття нав'язаного Росією інформаційного дискурсу частиною українського суспільства, невміння та небажання цієї частини громадськості критично осмислювати поширювану інформацію, відсутність «інформаційного» імунітету заклали підвалини для розгорання та загострення у східних областях України збройного конфлікту [4, с. 228]. Наслідки діяльності проросійських «агентів» є наочно руйнівними для нашої держави та громадян, тож російська сторона навряд чи позбудеться таких інструментів. За словами українського експерта з інформаційних технологій В. Зеленіна, кожного дня Москва на пропагандистські антиукраїнські дії витрачає близько 5 млн доларів [10].

Як відомо, війна є продовженням політики держави, але більш радикальними засобами. Проте у східних областях та в Криму ми спостерігаємо не лише агресивні методи ведення політики, а й поєднання принципово різних методів ведення війни зі сторони російської сторони у вигляді використання пропаганди, що руйнує українську ідентичність у свідомості місцевого населення. Збройний конфлікт на Сході України позначив мас-медіа як один з найбільш вагомих засобів ведення інформаційної війни, метою якої стало забезпечення інформаційної підтримки